

**Buxoro davlat universiteti
o'quv-metodik kengash 4-sonli
yig'ilishining bayonnomasidan**

K O' C H I R M A

29.11.2021

Buxoro shahri

K U N T A R T I B I:

1. Turli masalalar.

O'zbek tilshunosligi kafedrasida professori, f.f.d., M.Abuzalova, p.f.n., professor D.Yuldasheva va tadqiqotchi N.Boltayevalarning barcha ta'lim yo'nalishlari uchun mo'ljallangan "Tibbiy metaforalarning qisqacha izohli lug'ati" deb nomlangan lug'atni tavsiya etish.

E S H I T I L D I:

M.Y. Farmanova (kengash kotibasi) - O'zbek tilshunosligi kafedrasida professori, f.f.d., M.Abuzalova, p.f.n., professor D.Yuldasheva va tadqiqotchi N.Boltayevalarning barcha ta'lim yo'nalishlari uchun mo'ljallangan "Tibbiy metaforalarning qisqacha izohli lug'ati" deb nomlangan lug'atni nashrga tavsiya etishni ma'lum qildi. Ushbu lug'atga: f.f.n., dotsent A.R.Ahmedov va f.f.f.d., D.B.Ahmedovalar tomonidan ijobiy taqriz berilgani ta'kidlandi. Lug'at muhokamasi haqidagi Filologiya fakulteti (2021-yil 15-noyabr) va O'zbek tilshunosligi kafedrasida (2021-yil 10-noyabr) yig'ilish qarori bilan tanishtirdi.

Yuqoridagilarni inobatga olib o'quv-metodik kengash

Q A R O R Q I L A D I:

1. O'zbek tilshunosligi kafedrasida professori, f.f.d., M.Abuzalova, p.f.n., professor D.Yuldasheva va tadqiqotchi N.Boltayevalarning barcha ta'lim yo'nalishlari uchun mo'ljallangan "Tibbiy metaforalarning qisqacha izohli lug'ati" deb nomlangan lug'at nashrga tavsiya etilsin.

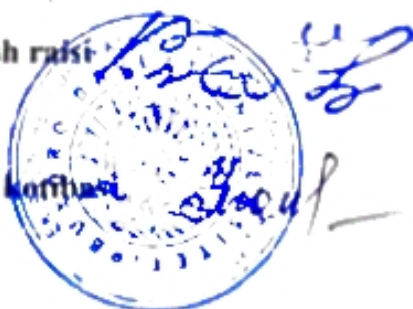
2. Ushbu qarorni tasdiqlash universitet Kengashidan so'ralsin.

O'quv-metodik kengash rasi

R.G'. Jumayev

O'quv-metodik kengash kotibasi

M.Y. Farmanova

Buxoro davlat universiteti O'zbek tilshunosligi kafedrasida professori, filologiya fanlari doktori M.K. Abuzalova, pedagogika fanlari nomzodi, professor D.N. Yuldasheva va tadqiqotchi N.O'. Boltayevalar tomonidan tayyorlangan "Tibbiy metaforalarning qisqacha izohli lug'ati" nomli lug'atga

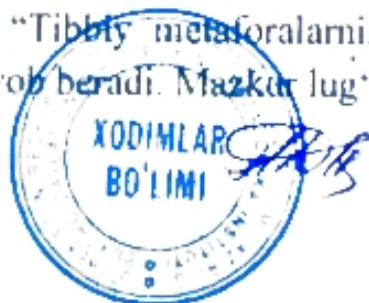
TAQRIZ

Donishmandlardan biri: "– Har bir xonadonning haqiqiy xazinasini lug'atdir", – deb aytgan ekan. Haqiqatda lug'atlar – tilning avloddan avlodga o'tishiga hissa qo'shuvchi tengi yo'q ko'priklardir. Ular tilimizning naqadar serjilo va boy ekanligini aks ettiruvchi ko'zgu'dir.

Yurtboshimiz Sh.M. Mirziyoyev ona tilimizning rivojini ta'minlash maqsadida qator islohotlarga bosh bo'lmoqdalar. Jumladan, 2020-yilning 20-oktabrida Prezidentimizning "Mamlakatimizda o'zbek tilini yanada rivojlantirish va til siyosatini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-6084-sonli farmoni imzolandi. Mazkur farmon asosida 2020-2030-yillarda o'zbek tilini yanada rivojlantirish va til siyosatini yanada takomillashtirish konsepsiyasi ishlab chiqildi. Mazkur konsepsiya asosida yaratilgan dasturda *o'zbek tili o'quv leksikografiya tarmog'ini rivojlantirish, zamonaviy, yangi avlod o'quv lug'atlarini tuzish hamda ularning elektron shakllarini yaratish orqali sohalar bo'yicha milliy terminologik tizimni takomillashtirish* ustuvor vazifasi qo'yildi. Buxoro davlat universiteti O'zbek tilshunosligi kafedrasida professori, filologiya fanlari doktori M.K. Abuzalova, pedagogika fanlari nomzodi, professor D.N. Yuldasheva va tadqiqotchi N.O'. Boltayevalar tomonidan tayyorlangan "Tibbiy metaforalarning qisqacha izohli lug'ati" mana shu ustuvor vazifaning amaldagi ijrosidir.

Lug'at o'zbek tilshunosligi, qolaversa, tibbiyot sohasi lingvistikasida dastlabki tajribadir. Shunday bo'lsa-da, u juda ko'p tibbiy metaforalarni qamrab olgan. Metaforalarning semantik guruhlarga ajratilgan holda berilishi o'quvchiga lug'atdan foydalanish jarayonida qulaylik tug'diradi. Shu bilan birga har bir metafora uchun shakllantirilgan lug'at maqolasi lug'at tuzish konsepsiyasiga mos keladi.

Buxoro davlat universiteti O'zbek tilshunosligi kafedrasida professori, filologiya fanlari doktori M.K. Abuzalova, pedagogika fanlari nomzodi, professor D.N. Yuldasheva va tadqiqotchi N.O'. Boltayevalar tomonidan tayyorlangan "Tibbiy metaforalarning qisqacha izohli lug'ati" lug'at tuzish talablariga javob beradi. Mazkur lug'atni nashrga tavsiya etaman.

D.B. Ahmedova
filologiya fanlari bo'yicha falsafa
doktori

05.10.2021

Mehriniso Abuzalova, Dilorom Yuldasheva
Nodira Boltayeva

TIBBIY METAFORALARNING QISQACHA IZOHLI LUG'ATI

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA
MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI

BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI

*Mehriniso Abuzalova, Dilorom Yuldasheva,
Nodira Boltayeva*

**TIBBIY
METAFORALARNING
QISQACHA IZOHLI LUG'ATI**

Mazkur lug'at "Tibbiyotga oid atamalar elektron platformasini yaratish"
nomli amaliy loyiha asosida yaratilgan.

BUXORO – 2021
«DURDONA» nashriyoti

MUNDARIJA

So'zboshi	3
Alifbo	6
Antropomorfik metaforalar	7
1. Insonga xos tushunchalar asosida shakllangan metaforalar	7
2. Somatik metaforalar	8
2.1. Bosh bilan bog'liq tibbiy metaforalar:	8
2.2. Oyoq bilan bog'liq tibbiy metaforalar:	12
2.2. Qo'l bilan bog'liq tibbiy metaforalar:	14
2.3. Yurak bilan bog'liq tibbiy metaforalar:	14
Ayollarga xos holatlar va kasalliklar asosida yuzaga kelgan tibbiy metaforalar	15
Belgi-xususiyat o'xshashligi asosida yuzaga kelgan tibbiy metaforalar	19
Biomorfik (hayot va tiriklik bilan bog'liq tushunchalar asosida hosil bo'lgan) metafora	22
Fitomorfik (o'simliklar va ularning nomlari asosida shakllangan) metaforalar	24
Fizik hodisalar bilan bog'liq tibbiy metaforalar	26
Gidromorfik (suv va suv havzalari bilan bog'liq bo'lgan) metaforalar	26
Harakat bilan bog'liq tibbiy metaforalar	30
Holat o'xshashligiga asoslangan tibbiy metaforalar	35
Ijtimoiy holat va munosabatlar bilan bog'liq tibbiy metaforalar	36
Kasallik nomlari asosida yuzaga kelgan tibbiy metaforalar	37
Kasb-hunar bilan bog'liq metaforalar	41
Kimyo va kimyoviy moddalar bilan bog'liq	41
Tibbiy metaforalar	41
Kiyim nomlari asosida yuzaga kelgan tibbiy metaforalar	42
Kosmomorfik (osmon jismlari va ular bilan bog'liq) metaforalar	42

Mashina qismlari nomi asosida yuzaga kelgan tibbiy metaforalar	42
Ornitomorfik (qushlar bilan bog'liq) metaforalar	43
Oziq-ovqat mahsulotlari bilan bog'liq metaforalar	43
Rang nomlari asosida yuzaga kelgan tibbiy metaforalar	45
Turli munosabatlar asosida yuzaga kelgan tibbiy metaforalar	45
Turli narsa-buyum nomlari asosida yuzaga kelgan tibbiy metaforalar	49
Uy-ro'zg'or buyumlari nomlari asosida yuzaga kelgan tibbiy metaforalar	50
Vazifa o'xshashligi asosida yuzaga kelgan tibbiy metaforalar	52
Xona qismlari nomi asosida yuzaga kelgan tibbiy metaforalar ...	54
Zoonimlar (hayvon nomlari) va ularga xos tushunchalar asosida shakllangan tibbiy metaforalar	56
O'rin-joy nomlari bilan bog'liq tibbiy metaforalar	57
Shakliy o'xshashlik asosida yuzaga kelgan tibbiy metaforalar	58
Foydalanilgan adabiyotlar	61